Curriculumvernieuwing door de bril van kwaliteitszorg

Landelijke netwerkdag kwaliteitszorg VO
3 november 2026

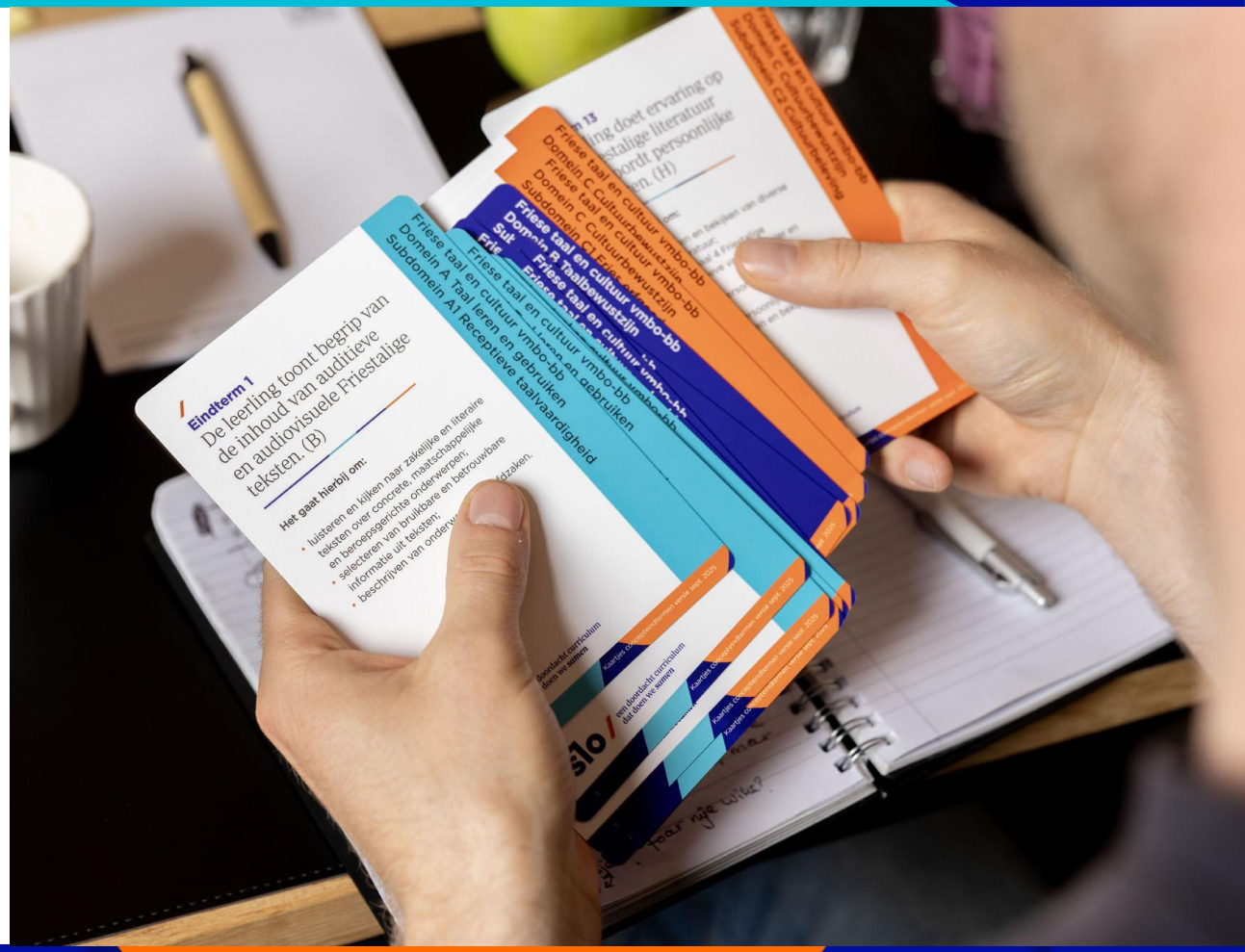
Wat gaan we doen?

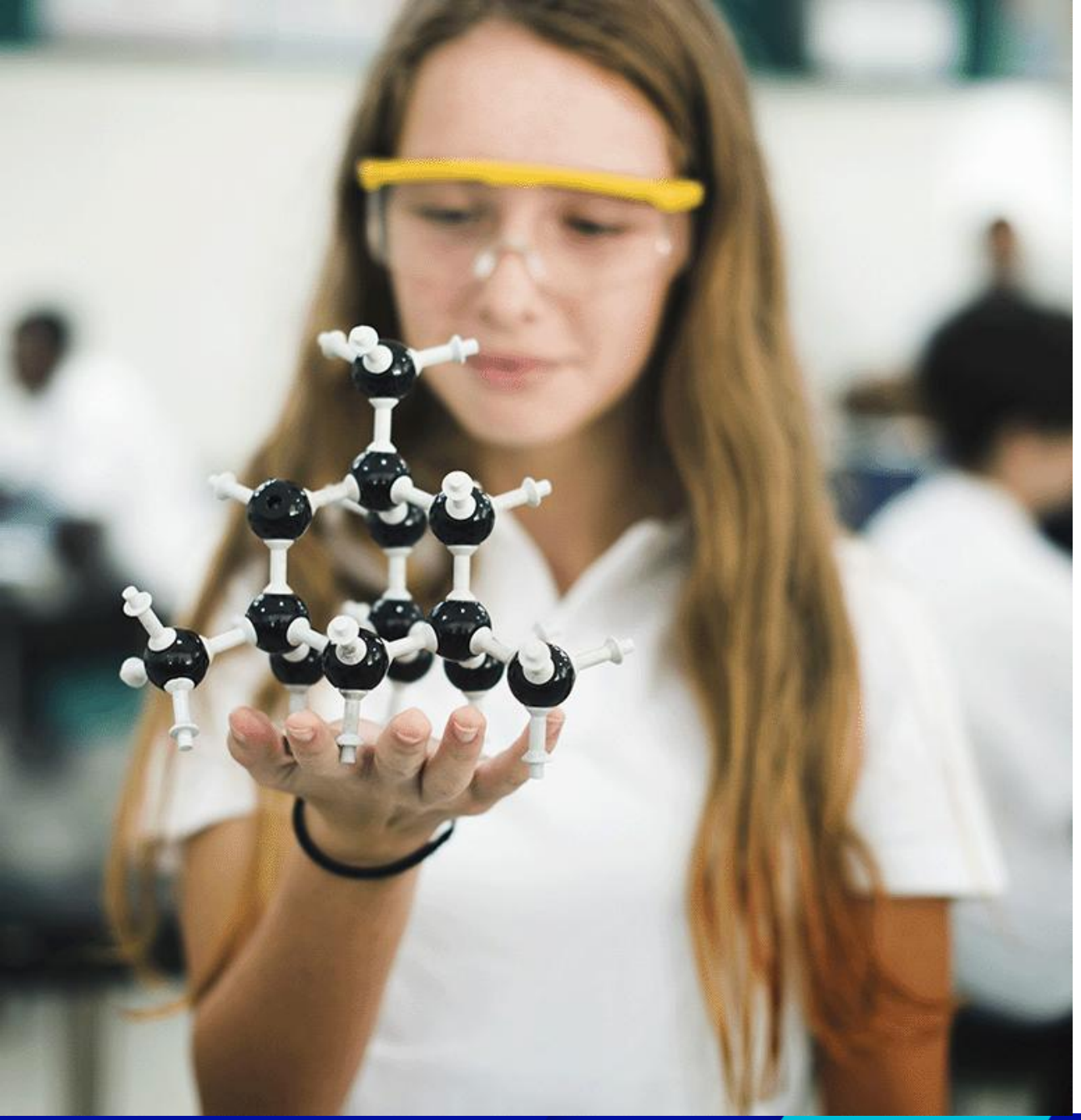
1. De actualisatie in vogelvlucht

2. Wat vraagt de actualisatie van scholen en wat is daarvoor nodig?

3. Denkkaders voor kwaliteit van curriculum

Actualisatie van kerndoelen en examenprogramma’s

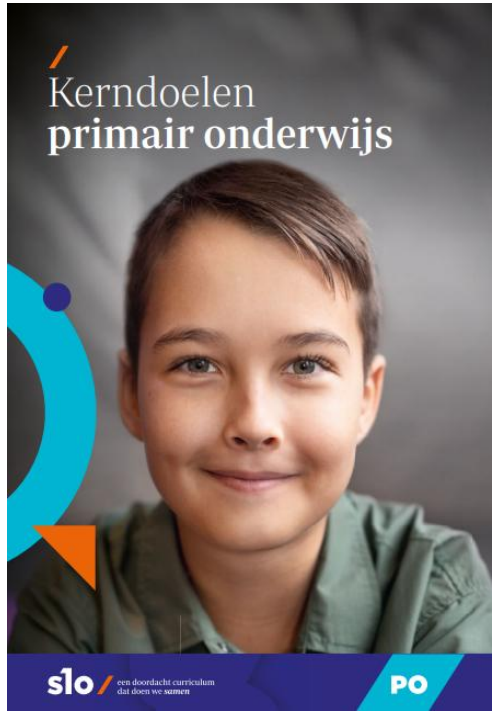

Waarom actualiseren?

- Aandacht voor basisvaardigheden
- Achterstallig onderhoud curriculum
- Formulering is te globaal waardoor er (te) weinig sturing vanuit gaat
- Doorlopende leerlijnen zijn niet op orde.
- Curriculumdocumenten sluiten onvoldoende op elkaar aan
- Bovenbouw: positie SE-CE: gelijkwaardigheid & complementariteit versterken

Kerndoelen

- Voor po, onderbouw vo en (v)so inclusief leerlingen so en vso uitstroomprofiel vervolgonderwijs

& Functionele kerndoelen

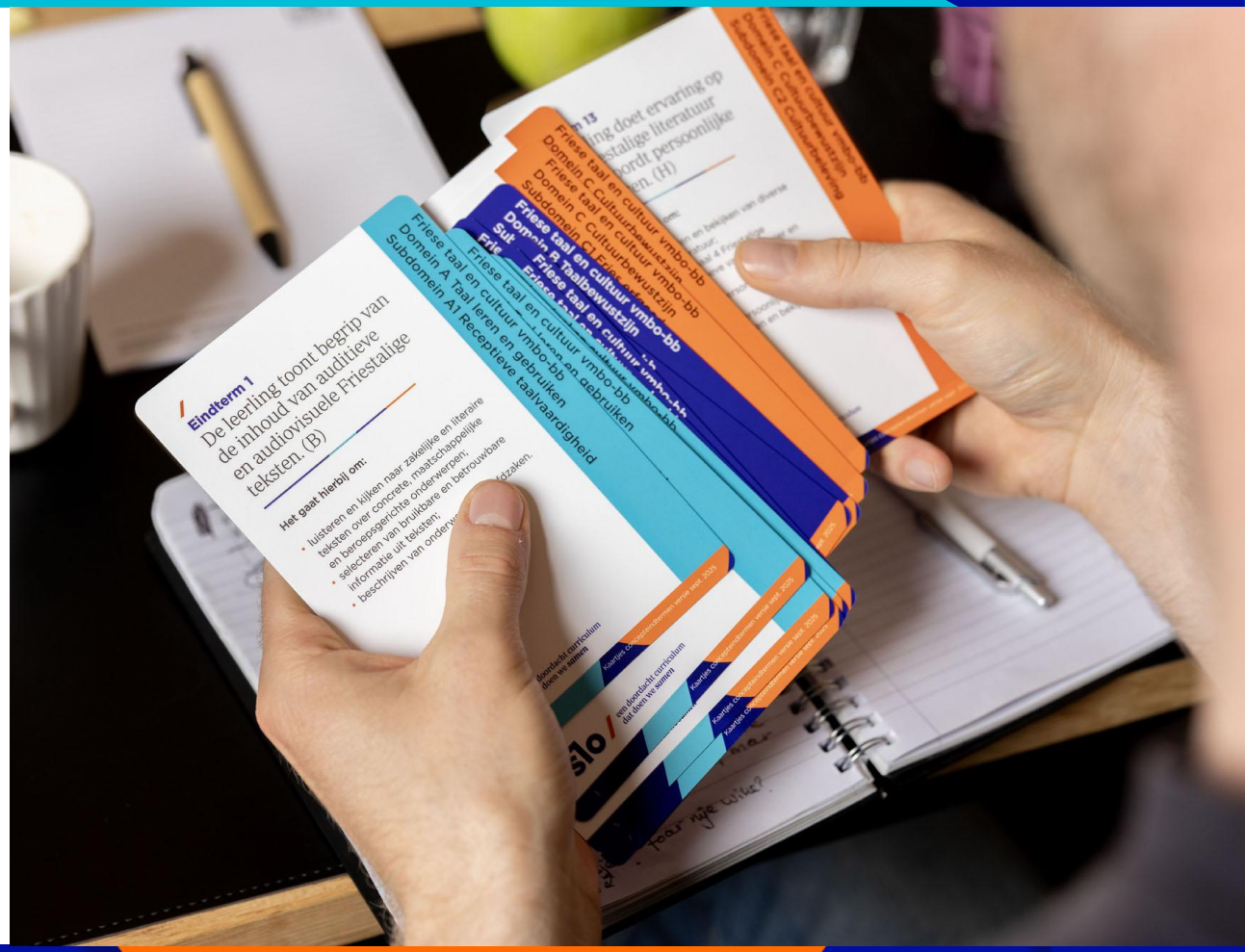

- Voor so zml/mb
- Voor vso uitstroomprofiel dagbesteding
- Voor vso uitstroomprofiel arbeidsmarkt

Examenprogramma’s

Vernieuwing op hoofdlijnen

Wat is het fundament van de actualisatie vo?

Een breed curriculum

- Kwalificatie, socialisatie, persoonsvorming
- Aanbodsdoelen, beheersingsdoelen en ervaringsdoelen
- Alle schoolsoorten: van reproductie tot en met creëren

Een samenhangend curriculum

- Gemeenschappelijke architectuur po – vo – examenprogramma's
- Horizontale samenhang binnen en tussen vakken (o.a. gezamenlijke raamwerken)
- Vakdoorsnijdende thema's (geletterdheid, gecijferdheid, burgerschap, digitale geletterdheid, LOB) > basisvaardigheden

Een concreet en uitvoerbaar curriculum

- Duidelijker wat tot kern behoort door doelzin mét uitwerking
- Beschreven binnen afgebakende tijd (ontwerpruimte)
- Ruimte voor schooleigen accenten

Een examineerbaar curriculum

- Gelijkwaardige & complementaire positie SE
- Evenwichtige SE-CE-verdeling
- Syllabi CvTE bouwen voort op inhoud & structuur examenprogramma's

Wat betekent dit voor je rol als kwaliteitszorgmedewerker?

- Breed curriculum
- Concreter én met professionele ruimte
- Een samenhangend curriculum
- Versterking basisvaardigheden
- Een examineerbaar curriculum

Wat betekent dit voor:
- kwaliteit als controleren
- kwaliteit zichtbaar maken
- kwaliteit ontwikkelen

Fasering

Planning kerndoelen		
Leergebieden	**Oplevering aan OCW**	**Inwerkingtreding***
Nederlands en rekenen en wiskunde	april 2025	augustus 2026
Burgerschap en digitale geletterdheid	juli 2025	augustus 2027
Mens en maatschappij, mens en natuur, kunst en cultuur, bewegen en sport en moderne vreemde talen	november 2025	augustus 2027
Friese taal en cultuur	februari 2026	augustus 2026
Nederlandse Gebarentaal	september 2025	augustus 2027

* Dit is de beoogde datum van inwerkingtreding. De definitieve datum kan mogelijk afwijken.

Fasering

Planning invoering nieuwe examenprogramma's en examinering

Tranche	Oplevering definitieve conceptexamen-programma's	Voorbereidingsjaren op invoering examen-programma's	Start eerste cohort leerlingen	Afname centrale examen o.b.v. nieuwe examenprogramma's
Tranche 0 SE+CE: wiskunde vmbo	Sept 2025	2025-2026 2026-2027	Sept 2027	2029
Tranche 1 SE + CE: Nederlands, Engels, Duits, Frans, Spaans, Grieks, Latijn, Fries (vmbo-gl/tl, h-v), wiskunde maatschappij, natuur en techniek voor h-v (wiskunde E&M, N&G, N&T) SE: maatschappijleer, NLT, O&O, Italiaans, Chinees, Fries (bb/kb), gecijferdheid voor vwo (wiskunde C&M)	Sept 2026	2026-2027 2027-2028 2028-2029	Sept 2029	2031 (vmbo-havo) 2032 (vwo)
Tranche 2 SE + CE: biologie, natuurkunde, scheikunde, Arabisch, Russisch, Turks SE: compacte variant van de moderne vreemde talen voor h-v (elementair)	Sept 2027	2027-2028 2028-2029	Sept 2029	2031 (vmbo-havo) 2032 (vwo)
Tranche 3 SE + CE: aardrijkskunde, bedrijfseconomie (h-v), economie, filosofie (h-v), geschiedenis, beeldend, dans, theater, muziek, film SE: CKV, lichamelijke opvoeding, bewegen, sport en maatschappij, gecijferdheid voor havo (wiskunde C&M)	Sept 2028	2028-2029 2029-2030	Sept 2030	2032 (vmbo-havo) 2033 (vwo)
Tranche 4 SE + CE: maatschappijstudies (maatschappij-kunde en maatschappijwetenschappen) SE: informatica, wiskunde D (nieuwe naam volgt)	Sept 2029	2029-2030 2030-2031	Sept 2031	2033 (vmbo-havo) 2034 (vwo)

SE = schoolexamen CE = centraal examen

Curriculum in de school

Landelijke doelen op school

Kerndoelen (en examenprogramma's) zijn geen kant-en-klaar onderwijs, je moet er nog onderwijs van maken. (en de lesmethode is maar een onderdeel van het spinnenweb)
(Ball er al., 2011; Sinnema et al., 2020)

Wat is nodig voor curriculumontwikkeling?
- Diep begrip van de nieuwe inhouden
- Gezamenlijke betekenisgeving aan de vernieuwing
- Dialoog en reflectie
- Actieve participatie van het hele team

- Wat is de aard van de verandering?
- Wat willen we ermee bereiken op onze school?
- Hoe past de verandering in de mogelijkheden en ambities van de school?
- Hoe kunnen we actief belemmeringen voor implementatie bestrijden

Het curriculumgesprek

Het spinnenweb als denk- en gespreksmodel

Curriculumgesprek

Met het team/ de vaksectie

- Hoe geven we invulling aan de landelijke doelen vanuit onze visie?
- Wat is onze schoolvisie of vakvisie?
- Welke accenten willen we leggen?
- Welke eigen doelen voegen we toe?
- Wat past bij onze school?

https://www.slo.nl/publish/pages/20185/spinnenwebkleed-drukwerk.pdf

Wat mis je als je het aan de vaksecties afzonderlijk overlaat?

Updaten/ herschrijven

- Vaksecties updaten hun programma
- Pragmatisch

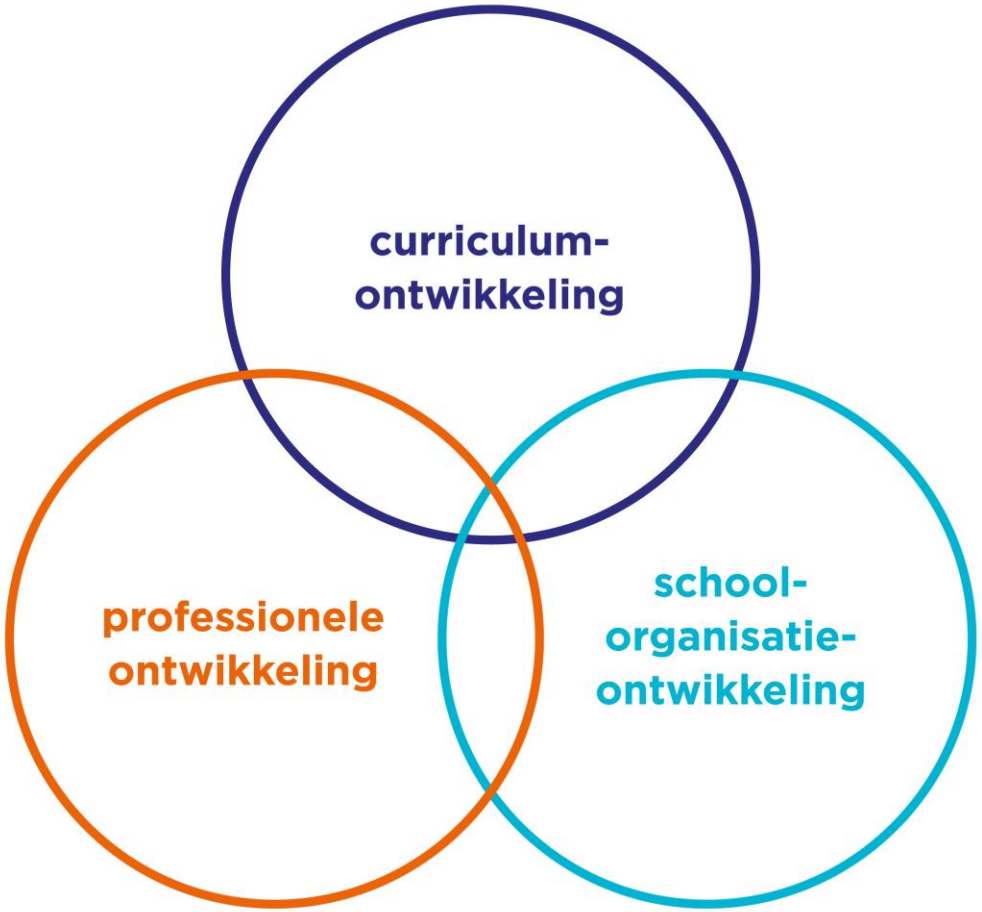
Herijken/ verbeteren

- Het geheel uitlijnen
- Losse initiatieven verbinden

Herontwerpen /vernieuwen

- Integraal herontwerpen, organisatie, team en curriculum

En het samenspel in de school omvat nog meer…

Curriculum en kwaliteit

Benut de kwaliteitscriteria voor curriculum

(zie Nieveen & Folmer, 2013)

Relevantie

Consistentie

Bruikbaarheid

Effectiviteit

Relevantie

Voorziet in behoefte doelgroep en is gebaseerd op recente inzichten

Denk aan:

- Passend bij de nieuwe landelijke doelen
- Passend bij jullie leerlingen
- Passend bij jullie schoolvisie
- Passend bij de visie van de vaksectie
- Passend bij ontwikkelingen in de wereld
- Passend bij de schoolomgeving
- ….

Consistentie

Zit logisch in elkaar

Denk aan:

- Opbouw in leerjaren, doorlopende leerlijnen onderbouw-bovenbouw
- Doelgerichte samenhang tussen vakken
- Afstemming met toetsbeleid
- Doorgaande leerroutes voor alle leerlingen
- Beslissingen over welke doelen je tegelijkertijd aanbiedt
- ….

Bruikbaarheid

Bruikbaar in de situatie waarvoor bedoeld

Denk aan:

- Uitvoerbaarheid in de tijd
- Beschikbare leermiddelen
- Sluit aan bij leraarcompetenties
- (digitale) leeromgeving
- ..

Effectiviteit

Leidt tot gewenste effecten

Denk aan:

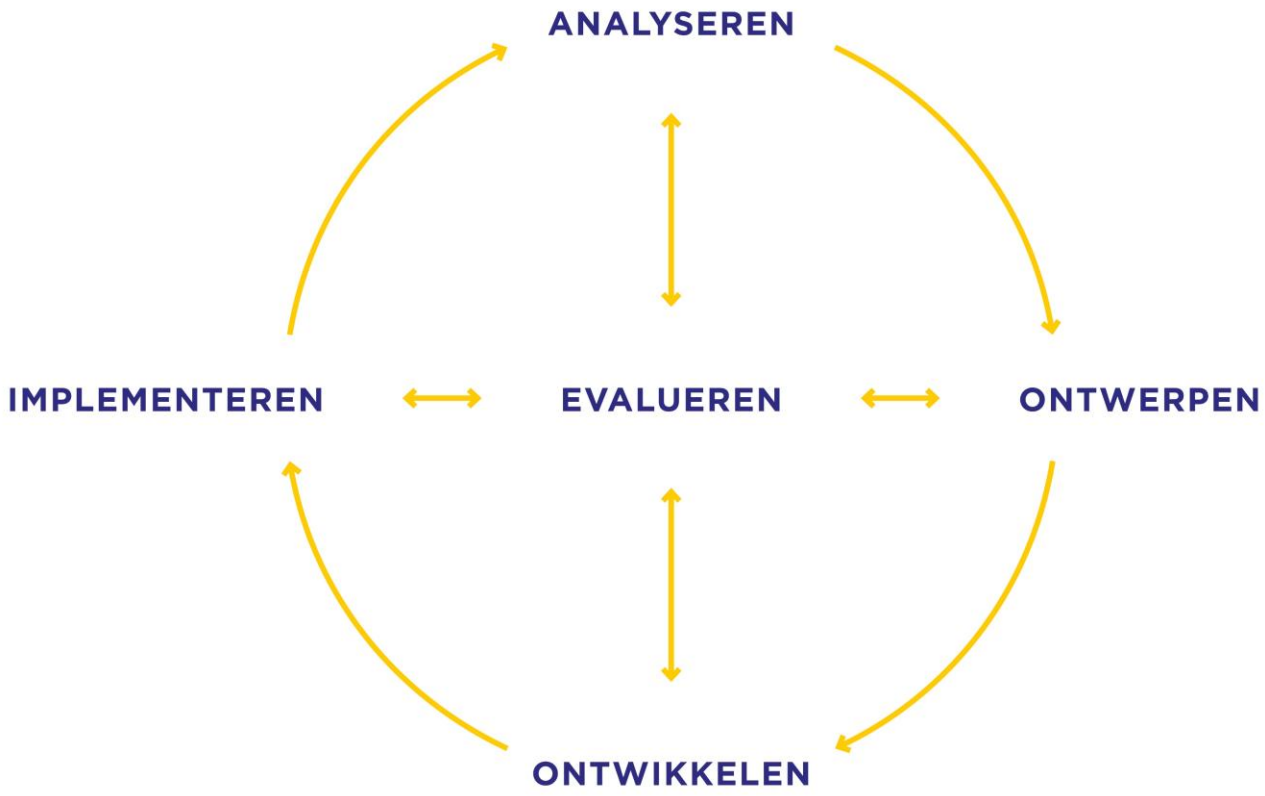
- Gerealiseerde leerervaringen
- Gerealiseerde leeropbrengsten
- Gerealiseerde ontwikkeling
- …

Richt je op het brede curriculum, niet alleen op het makkelijk meetbare

Wanneer stel je deze vragen?

Mosterd na de maaltijd of aan het begin van het (her)ontwerpproces?

Denken over kwaliteit doe je vanaf de start (formatief handelen!)

Welke evaluatiemethode past bij jouw situatie?

Deze informatiekaart is voor iedereen die binnen het onderwijs een product of ontwikkeling wil evalueren.
Aan de hand van de schema's bepaal je hoe je onderzoeksgegevens verzamelt.

Stap 1.
Bepaal in welke ontwikkelfase je zit: productvoorstel, globaal uitgewerkt product, gedeeltelijk uitgewerkt product, volledig uitgewerkt product of geïmplementeerd product, zie horizontale balk.

Stap 2.
Bepaal op welke kwaliteitscriteria je je wil richten. Let op: de oranje vakjes geven de meest passende combinatie[1] van fase en criterium aan.

Stap 3.
Bekijk in het oranje vakje of de oranje vakjes welke onderzoeksmethoden geschikt zijn.
Ga vervolgens naar de tabel op de achterkant.

[1] Er zijn echter situaties denkbaar waar een grijs vakje ook passend is.

Ontwikkelfase / Kwaliteitscriterium	Productvoorstel Eerste beknopte beschrijving van wat je gaat ontwikkelen of ontwerpen, of ontwerp-principes voor een product.	Globaal uitgewerkt product Eerste uitwerking van het product op hoofdlijn/schets van het product.	Gedeeltelijk uitgewerkt product Onderdelen van het product zijn concreet uitgewerkt en kunnen gebruikt worden door de doelgroep.	Volledig uitgewerkt product Het product is klaar voor gebruik in de praktijk.	Geïmplementeerd product Het product is al in gebruik in de praktijk.
Relevantie Het product voorziet in een behoefte en is gebaseerd op recente inzichten.	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep
Consistentie Het product voorziet in een behoefte en is gebaseerd op recente inzichten.	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep
Verwachte bruikbaarheid De verwachting is dat het product bruikbaar is in de situatie waarvoor het is bedoeld.	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Focusgroep Walktrough	Focusgroep Walktrough	Focusgroep Walktrough
Werkelijke bruikbaarheid Het product is bruikbaar in de situatie waarvoor het is bedoeld.			Micro-evaluatie	Micro-evaluatie Try-out	Micro-evaluatie Try-out
Verwachte effectiviteit De verwachting is dat het werken met het product tot gewenste resultaten leidt.	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Focusgroep	Focusgroep	Focusgroep
Werkelijke effectiviteit Werken met het product leidt tot gewenste resultaten.			Micro-evaluatie	Micro-evaluatie Try-out	Micro-evaluatie Try-out

Welke activiteit(en) kies je?

Je weet nu welke onderzoeksmethode je wilt toepassen. In onderstaande tabel vind je mogelijkheden om data te verzamelen bij jouw onderzoeksmethode. Let op: de oranje vakjes geven de meest passende combinatie[2] van methode en activiteit aan.

	Screening Het ontwikkelteam controleert of het product aan de vereiste kenmerken voldoet.	Focusgroep Kleine groep respondenten mondeling bevragen.	Walktrough Het ontwikkelteam en doelgroep-vertegenwoordigers beoordelen het product in detail.	Micro-evaluatie Een deel van de doelgroep gebruikt delen van het product (buiten de praktijksituatie).	Try-out De doelgroep gebruikt het product in de praktijk.
Checklist nalopen Een product nakijken met een checklist met vereiste kenmerken van het product.	✓		✓		
Interviewen Respondenten mondeling bevragen met vooraf opgestelde vragen.		✓	✓	✓	✓
Observeren Waarnemen van gedrag in de praktijk op basis van een observatie-instrument.			✓	✓	✓
Vragenlijst afnemen Respondenten schriftelijk dan wel digitaal bevragen.				✓	✓
Toets of leerverslag maken Respondenten reflecteren op wat ze geleerd hebben met van tevoren bepaalde vragen.				✓	✓
Logboek bijhouden Respondenten noteren hun activiteiten en hun reflectie daarop gedurende een bepaalde periode.					✓

[2] Er zijn situaties denkbaar waar een andere methode ook past.

Voorbeelden van indicatoren bij de kwaliteitscriteria

Hieronder geven we enkele voorbeelden van indicatoren bij de kwaliteitscriteria.

Relevantie	Consistentie	Verwachte bruikbaarheid	Werkelijke bruikbaarheid	Verwachte effectiviteit	Werkelijke effectiviteit
1. Voorziet in een behoefte van de doelgroep	1. Een logische structuur	1. Verwachte duidelijkheid over doel en doelgroep	1. Verwachting of beoogde (leer)ervaringen gerealiseerd worden	1. Duidelijkheid over doel en doelgroep	1. Realiseren van beoogde (leer)ervaringen
2. Passend bij de visie van de school	2. Afstemming tussen leerdoelen, toetsen en leeractiviteiten	2. Verwachte visuele aantrekkelijkheid	2. Verwachting of beoogde leeropbrengsten gerealiseerd worden	2. Visueel aantrekkelijk	2. Realiseren van beoogde leeropbrengsten
3. Voldoet aan wettelijke doelen	3. In afstemming met wettelijke doelen	3. Verwachte uitvoerbaarheid binnen de beschikbare tijd	3. Verwachting of beoogde kwaliteit van opgeleverde producten gerealiseerd wordt	3. Uitvoerbaar binnen de beschikbare tijd	3. Realiseren van beoogde kwaliteit van opgeleverde producten
4. Sluit aan bij maatschappelijke ontwikkelingen	4. Beredeneerde opbouw	4. Verwachte uitvoerbaarheid met beschikbare middelen	4. Verwachting of beoogde ontwikkeling gerealiseerd wordt	4. Uitvoerbaard met beschikbare middelen	4. Realiseren van beoogde ontwikkeling
5. Gebaseerd op wetenschappelijke inzichten	5. In afstemming met de visie op onderwijs	5. Verwachte aansluiting op kennis en beschikbare vaardigheden van gebruikers		5. Aansluiting op kennis en beschikbare vaardigheden van verschillende gebruikers	

Meer hulp nodig bij het maken van een evaluatieplan? **Scan dan de QR-code.**

slo / een doordacht curriculum dat doen we samen

Wil je aan de slag met curriculumontwikkeling op je school? Check alle instrumenten op www.slo.nl/cos.

Verdere verdieping op curriculumevaluatie: Digitale tool en infokaart

Welkom bij de tool `grip op curriculumkwaliteit`

Met deze tool stel je een plan op voor het evalueren van bijvoorbeeld een nieuw vak, projectonderwijs of een onderwijsconcept. Ben je nog niet zo bedreven in curriculumevaluatie, geen zorgen: bij elke stap van de tool geven we je voorbeelden of tips.

Hoe werkt het?

Maak je evaluatieplan met deze tool

Bereid je evaluatie voor

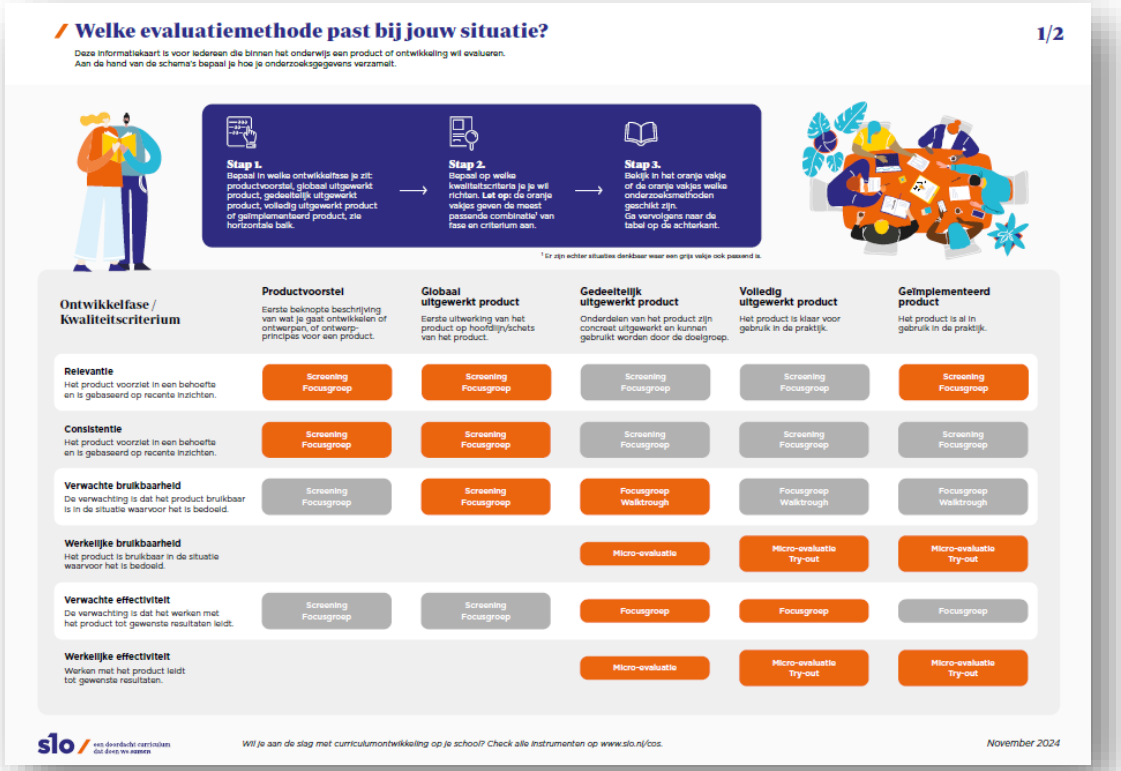
Voer je evaluatie uit

Wat levert de tool op? Een evaluatieplan in een Word-bestand dat al je keuzes overzichtelijk presenteert.

Wat moet ik nog doen na het invullen van de tool? Je maakt het instrument af, bijvoorbeeld een checklist of observatieformulier. Daarna kun je beginnen aan je evaluatie!

Hoeveel tijd kost het? Het doorlopen van de tool kost een half uur tot een uur.

Tijdens het invullen van de tool, kun je vooruit en achteruit in de stappen door op de bolletjes bovenin te klikken. Je kunt op elk moment stoppen en naar je Word-bestand gaan door op voltooien te klikken.

Welke evaluatiemethode past bij jouw situatie?

1/2

Deze informatiekaart is voor iedereen die binnen het onderwijs een product of ontwikkeling wil evalueren.
Aan de hand van de schema's bepaal je hoe je onderzoeksgegevens verzamelt.

Stap 1. Bepaal in welke ontwikkelfase je zit: productvoorstel, globaal uitgewerkt product, gedeeltelijk uitgewerkt product, volledig uitgewerkt product of geïmplementeerd product, zie horizontale balk.

Stap 2. Bepaal op welke kwaliteitscriteria je je wil richten. Let op: de oranje vakjes geven de meest passende combinatie[1] van fase en criterium aan.

Stap 3. Bekijk in het oranje vakje of de oranje vakjes welke onderzoeksmethoden geschikt zijn. Ga vervolgens naar de tabel op de achterkant.

[1] Er zijn echter situaties denkbaar waar een grijs vakje ook passend is.

Ontwikkelfase / Kwaliteitscriterium	Productvoorstel Eerste beknopte beschrijving van wat je gaat ontwikkelen of ontwerpen, of ontwerpprincipes voor een product.	Globaal uitgewerkt product Eerste uitwerking van het product op hoofdlijnvschets van het product.	Gedeeltelijk uitgewerkt product Onderdelen van het product zijn concreet uitgewerkt en kunnen gebruikt worden door de doelgroep.	Volledig uitgewerkt product Het product is klaar voor gebruik in de praktijk.	Geïmplementeerd product Het product is al in gebruik in de praktijk.
Relevantie Het product voorziet in een behoefte en is gebaseerd op recente inzichten.	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep
Consistentie Het product voorziet in een behoefte en is gebaseerd op recente inzichten.	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep
Verwachte bruikbaarheid De verwachting is dat het product bruikbaar is in de situatie waarvoor het is bedoeld.	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Focusgroep Walktrough	Focusgroep Walktrough	Focusgroep Walktrough
Werkelijke bruikbaarheid Het product is bruikbaar in de situatie waarvoor het is bedoeld.			Micro-evaluatie	Micro-evaluatie Try-out	Micro-evaluatie Try-out
Verwachte effectiviteit De verwachting is dat het werken met het product tot gewenste resultaten leidt.	Screening Focusgroep	Screening Focusgroep	Focusgroep	Focusgroep	Focusgroep
Werkelijke effectiviteit Werken met het product leidt tot gewenste resultaten.			Micro-evaluatie	Micro-evaluatie Try-out	Micro-evaluatie Try-out

slo een doordacht curriculum dat doet wat nodig is

Wil je aan de slag met curriculumontwikkeling op je school? Check alle instrumenten op www.slo.nl/cos.

November 2024

https://www.slo.nl/publish/pages/22357/infokaart-grip-op-kwaliteit_1.pdf
https://www.slo.nl/thema/meer/curriculumontwikkeling/grip-curriculumkwaliteit/

Op de hoogte blijven

Actualisatie kerndoelen en examenprogramma's – SLO
Campagnepagina SLO: Curriculumkeuzes - SLO

Aan de slag:
Aan de slag | Homepage
Actualisatie examenprogramma's | Homepage
Curriculumontwikkeling op school – SLO

Curriculumkleden: https://www.slo.nl/publish/pages/23899/spinnenwebkleed_compleet_50x50cm_mrt_2026.pdf

Kaartjes:
https://www.slo.nl/publish/pages/24322/curriculumkeuzekrachtkaarten.pdf
https://magazines.slo.nl/ontwikkelkaarten-copy-1/

Curriculumkwaliteit:
https://www.slo.nl/publish/pages/22357/infokaart-grip-op-kwaliteit_1.pdf
https://www.slo.nl/thema/meer/curriculumontwikkeling/grip-curriculumkwaliteit/

Dank voor jullie aandacht!

E-mail:
t.groenendijk@slo.nl
g.vanslochteren@slo.nl